

O statueta reprezentând pe regele Decebal

Constantin Petolescu

În catalogul colecției de bronzuri antice de la Biblioteca Națională din Paris este publicată o mică statueta de bronz (înălțimea = 11,3 cm) (fig. 1)¹, identificată drept "Guerrier barbare agenouillé" și cu următoarea descriere²:

"Il est barbu, coiffé d'un *pileus* conique; son vêtement consiste en une tunique serrée à la taille par une ceinture, et en un *pallium* qui, agrafé sur l'épaule droite, recouvre le bras gauche. Ses jambes sont nues; ses pieds sont chaussés. Il tourne la tête à gauche, posant la main gauche sur la poignée du *parazonium* suspendu à son côté; la jambe droite est ployé en avant, le genou gauche à terre.

Figure d'applique en demi ronde bosse, avec tenon au dos. Travail de l'époque romaine; patine verte; restes de dorure."

Atitudinea personajului: cu piciorul stâng îndoit și cu genunchiul drept sprijinit pe pământ, cu mâna stângă pe mânerul armei, iar cu dreapta ridicată tragând de veștmânt (pentru a-și dezgoli pieptul), arată că este vorba de un războinic, care, într-un gest disperat, se pregătește să-și ia viața. Căciula personajului, identificată cu un *pileus*, se aseamănă cu cea a unui taraboste dac de pe Columna lui Traian³. De la prima privire, războinicul barbar poate fi identificat cu regele Decebalus, care-și pune capăt zilelor, așa cum ne informează Cassius Dio (LXVIII, 14,3) și apare într-o scenă de pe Columna (CXLV). Teaca armei, lată și cu un ornament în zig-zag, având o buterolă mare, aduce cu o sabie scurtă sarmatică; într-o altă scenă de pe Columna (XCIII), regele Decebal este reprezentat purtând o sabie scurtă (probabil un *gladius*) pe soldul drept (asemeni legionarilor romani), cu teaca lată.

Sinuciderea regelui erou mai este redată, dar în scene convenționale, pe două vase de *terra sigillata* din Gallia (de la Blain⁴ și La Graufesenque⁵), precum și pe piatra funerară de la Grammeni a veteranului Ti. Claudius Maximus⁶. Columna lui Traian mai redă, cel puțin de două ori, asemenea gest eroic: în scena XXXVIII sinuciderea unui taraboste dac, după eșecul invaziei din Moesia Inferioară din iarna anilor 101/102; într-o altă scenă (CXL), vedem cum un comat dac se sinucide și el, iar alt războinic dac, în genunchi, este străpuns cu sabia de un camarad al său, pentru a nu cădea viu în mâna dușmanilor.

Locul descoperirii micii piese de bronz păstrată în Biblioteca Națională din Paris este necunoscut; dar este posibil să provină chiar din Gallia, unde sfârșitul regelui a fost redat, cum s-a

¹ Fotografii figurinei de bronz reprezentând acest "razboinic barbar" (pe care noi l-am identificat cu un razboinic dac, foarte probabil regele Decebal) ne-au fost oferite spre publicare de dr. Leonard Velcescu, autorul unei teze despre reprezentările de prizonieri barbari în arta romană, susținută la École Normale Supérieure (Paris).

² Ernest Babelon, J.-Adrien Blanchet, *Catalogue des bronzes antiques de la Bibliothèque Nationale*, Paris, 1895, p. 398-399, nr. 911; vezi și Salomon Reinach, *Répertoire de la statuaire grecque et romaine*, tome II, vol. I, 1897, p. 198 (fig. 1).

³ Vezi Radu Vulpe, *Columna lui Traian - Trajan's Column*, București, 2002, *passim*.

⁴ IDRE, I, 190 (sigla IDRE abreviază culegerea: C. C. Petolescu, *Inscriptions externes concernant l'histoire de la Dacie romaine*, I-II, București, 1996-2000).

⁵ IDRE, I, 191.

⁶ IDRE, II, 363.

văzut, pe vasele *terra sigillata*⁷. De asemenea, câteva inscripții din Gallia Narbonensis prezintă cariera unor ofițeri romani (doi de rang senatorial⁸, altul cavaler⁹) participanți la războiul cu dacii și distinși pentru bravura de împăratul Traian. De asemenea, la Axima, în *Apes Graiae* (azi Aîme), *Foroclaud(ienses)*, cetățenii din Forum Claudii (azi Fréjus), dedică o inscripție *Imp(eratori) Caesari divi Nervae f(ilio) Nervae Traiano Aug(usto) Germ(anico) Dacico*, în anul 108, după înfrângerea dacilor (*devictis Dacis*)¹⁰. Este posibil ca unele din aceste monumente epigrafice, desigur mai multe decât cele ajunse pâna la noi, să fi avut și unele reprezentări figurate, cu scene din războaiele dacice; acestea au servit desigur ca modele de inspirație ceramiștilor din Gallia de sud-est (v. mai sus) și poate și meșterului bronzier care a turnat piesa de bronz prezentată mai sus.

Cât privește rostul figurinei, ea servea probabil ca ornament la o piesă de mobilier sau alt obiect (vezi descrierea editorilor din catalogul publicat în 1895: “Figure d’applique en demi ronde bosse, avec tenon au dos”; vezi și fig. 1/2).

Une statuette de bronze représentant le roi Décébale

Résumé

Une pièce de bronze publiée par E. Babelon et J.-A. Blanchet, *Catalogue des bronzes antiques de la Bibliothèque Nationale*, Paris, 1895, p. 398-399; voir aussi S. Reinach, *Répertoire de la statuaire grecque et romaine*, Tome II, vol. I, 1897, p. 198, fig. 1) est identifié par l’auteur avec une représentation du roi Décébale qui se donne la mort.

Fig. 1. Statuetă de bronz
(Biblioteca Națională Paris)

Fig. 2. Statuetă de bronz (detalii)

⁷ Vezi notele 3-4; vezi și IDRE, I, 192 (adaugă la bibliografia consemnata în IDRE: Mees Allard W., *Modellsignierte Dekorationen auf sudgallischer Terra sigillata*, Stuttgart, 1995, p. 138).

⁸ IDRE, I, 182-183.

⁹ IDRE, II, 185.

¹⁰ IDRE, I, 180 (= CIL, XII, 105; ILS, 289).

Fig. 3. Columna lui Traian. Scenele XCIII (sus) și CXLV (jos)